

BDN Dokumentation zum Thema zweisprachige Ortsschilder

Inhalt

Vorlage, Hauptvorstandssitzung, 25. Juni 2007	2
Auszug aus dem Protokoll, Hauptvorstandssitzung, 25. Juni 2007.....	2
Leitartikel JydskeVestkysten 7. Mai: Tosprogede skilte ingen sag.....	3
Leitartikel JydskeVestkysten 9. Juni: Det er ikke en krigserklæring	4
Leitartikel Jyllands-Posten 31. Mai: En dum ide.....	5
Leitartikel Scharfmacher, 09.06.2007, Der Nordschleswiger.....	6
Kommentar von Hinrich Jürgensen: Zweisprachige Ortsschilder – „Was soll der Quatsch?“	7
Zitate aus Leserbriefen in JydskeVestkysten 4. Mai bis 19. Juli 2007.....	8
„Kronik“ von Gerret Liebing Schlaber „Tosprogede skilte“	16
Abstimmungsergebnis Radio Syd	18
Schreiben von Innen- und Gesundheitsminister Lars Løkke Rasmussen an die vier Kommunen in Nordschleswig, Juni 2006	19
Europäische Beispiele.....	20

Siehe auch: Dokumentation www.bdn.dk.

Vorlage, Hauptvorstandssitzung, 25. Juni 2007

Begründung für zweisprachige Ortsschilder ist **sichtbar** zu machen, dass es in Nordschleswig zwei Kulturen gibt, die der dänischen Mehrheitsbevölkerung und die einer – sehr gut integrierten – deutschen Minderheit. Dies ist etwas, das Nordschleswig vom übrigen Dänemark unterscheidet – und mit dem Nordschleswig auf positive Weise vermarktet werden sollte.

Darüber hinaus geht es darum schrittweise den **Stellenwert der deutschen Sprache** und Kultur im öffentlichen Raum zu verbessern, was auch von Innen- und Gesundheitsminister Lars Løkke Rasmussen im Juni 2006 in Schreiben an die Kommunen Nordschleswigs und die Region Süddänemark vorgeschlagen wurde. Es folgt auch der Aussage der Expertenkommission des Europarates: „Deutsch ist in Nordschleswig keine Fremdsprache“.

Auszug aus dem Protokoll, Hauptvorstandssitzung, 25. Juni 2007

Hinrich Jürgensen berichtete vom Verlauf der Debatte um die zweisprachigen Ortsschilder. Er war verärgert darüber, dass der Vorschlag anfangs mit skurrilen Beispielen („Groß Jündewatt“) lächerlich gemacht wurde und das teilweise die Debatte entgleist sei (Jyllands-Posten: „Herrenvolk“)

Begründung für zweisprachige Ortsschilder ist für ihn primär sichtbar zu machen, dass es in Nordschleswig zwei Kulturen gibt, die der dänischen Mehrheitsbevölkerung und die einer – sehr gut integrierten – deutschen Minderheit. Dies ist etwas, das Nordschleswig vom übrigen Dänemark unterscheidet – und mit dem Nordschleswig auf positive Weise vermarktet werden sollte. Auch sei es nie eine Forderung, sondern nur ein Vorschlag gewesen.

Hinrich Jürgensen wies auf seine Rede bei der Delegiertenversammlung hin und zitierte:

[...] Es geht dabei auch immer darum, sichtbar zu machen, dass es hier in Nordschleswig eine deutsche Minderheit gibt. Eine Möglichkeit dies sichtbar zu machen sind zweisprachige Ortsschilder – in vielen Teilen Europas ist dies eine Selbstverständlichkeit.

*Zweisprachige Ortsschilder **wären** ein Signal dafür, dass es in dieser Region nicht nur die dänische Mehrheit gibt, sondern auch eine deutsche Volksgruppe. Zweisprachige Ortsschilder sind ein Aushängeschild für Toleranz und Offenheit und zeugen für beide Seiten von einem Selbstverständnis geprägt von Selbstbewusstsein. Entsprechendes gilt für die Kennzeichnung von deutschsprachigen Mitarbeitern in den kommunalen Verwaltungen, wie es das in Flensburg umgekehrt schon lange gibt.*

Mittlerweile ist der Ton der Debatte vernünftiger geworden und ein Teil Fürsprecher haben sich in den Medien auch zu Wort gemeldet. Auch der Erlass in Schleswig-Holstein wonach zweisprachige Ortsschilder in Schleswig-Holstein ermöglicht werden und die positive Aussage von Oberbürgermeister Tscheuschner aus Flensburg zu deutsch-dänischen Ortstafeln haben die Debatte positiv beeinflusst.

Vorschläge

- Zweisprachige Ortschilder in den vier großen Städten („de fire købstæder“)
- Zweisprachige Ortsschilder dort, wo es deutsche Einrichtungen (Kindergärten, Schulen oder/und Büchereien) gibt
- Hinweisschilder auf deutsche Einrichtungen, wo es sie noch nicht gibt
- Deutsche Hinweisschilder auf Serviceeinrichtungen wie Rathäuser, Krankenhäuser, Polizeistationen
- Hinweis auf Sprachkenntnisse (Deutsch, Englisch) bei Mitarbeitern in der kommunalen Verwaltung

Leitartikel JydskeVestkysten 7. Mai: Tosprogede skilte ingen sag

HVIS | For at sende et signal til det øvrige Europas flertal og mindretal: Sådan ser et velfungerende og harmonisk grænseland, der bygger på gensidig respekt, ud. Men det behøver vi ikke at skilte med.

Dagens leder er skrevet af Poul-Erik Thomsen samfundsredaktør pet@jv.dk – 7. maj 2007

Det er bemærkelsesværdigt, at et forslag om bynavne og vejskilte på både tysk og dansk i Sønderjylland er blevet mødt med noget, der kunne minde om tavshed. Eller måske er der i virkelighed tale om ligegyldighed. Under alle omstændigheder er det sådan, at når formanden for det tyske mindretal i 2007 lufter en gammel drøm om tosprogede skilte, så bliver der ikke omgående en brændende grænselands sag ud af den udmelding. Selvfølgelig ikke.

Landmanden og lokalpolitikeren Hinrich Jürgensen er ny formand for Bund Deutscher Nordschleswiger, og naturligvis har han nu brug for at markere, at han er den rigtige i spidsen for det tyske mindretal, og at der fortsat er livskraft i bevægelsen.

Derfor også forslaget om, at det tyske sprog bliver mere tydeligt i Sønderjylland. En tanke, der også har været fremme tidligere, men som før er blevet imødegået på det bestemteste fra dansk side. Når det så i denne omgang kun udløser mindre udslag på debat-skalaen, så er der to gode grunde til det. For det første: Det er ikke særlig sandsynligt, at forslaget bliver vedtaget. For det andet: Forholdet mellem det danske flertal og det tyske mindretal er i dag så forsonligt, at en mindretalsformands fortale for det tyske sprog ikke omgående udløser en protestlavine. Det manglede da også bare.

Det bliver dog næppe de tosprogede skilte, der går hen og bliver Hinrich Jürgensens milepæle. Tiden er ganske enkelt løbet fra det forslag som grænselands sag i forhold til flertal og mindretal. Ingen blandt de tyskorienterede har i dag problemer med at finde rundt i Sønderjylland alene ud fra de dansksprogede skilte.

Nej, hvis en ændring her skal blive aktuel, så skal der være dobbeltsprogede skilte både i Sønderjylland og i Sydslesvig, og så skal det være af to grunde:

For at sende et signal til det øvrige Europa: Sådan ser et velfungerende og harmonisk grænseland, der bygger på gensidig respekt, ud. Og så som en service for alle turister på begge sider af grænsen. Men det behøver vi ikke at skilte med.

Leitartikel JydskeVestkysten 9. Juni: Det er ikke en krigserklæring

GRÆNSELAND | Det er et problem, hvis fordrageligheden alene bygger på de flestes ønske til og forventning om, at de nationale mindretal efterhånden glider over i ét med flertalsbefolkningernes tapet.

Dagens leder er skrevet af Poul-Erik Thomsen samfundsredaktør pet@jv.dk – 9. juni 2007

Forholdet mellem det danske flertal og det tysksindede mindretal i Sønderjylland kommer i dag ind under rubrikken »fredelig sameksistens«. Det samme er i øvrigt tilfældet i forholdet mellem den tyske flertalsbefolkning og det danske mindretal i Sydslesvig. Ikke blot fredeligt, men også fordrageligt. På begge sider af den nationale skillelinje.

Sådan skal det selvfølgelig også være. Men det har bestemt ikke altid været sådan. Det var en både dramatisk og tragisk fortid, der først skulle overvindes, før en gensidig respekt, der er forudsætningen for det gode naboskab og fællesskab, faldt på plads i grænselandet. En respekt, der også er af afgørende betydning for, at de to i mindretal også fortsat har lov til at have en identitet med både top og kant.

Det er således et problem, hvis fordrageligheden alene bygger på de flestes ønske til og forventning om, at de nationale mindretal efterhånden glider over i ét med flertalsbefolkningernes tapet. I samme øjeblik, forskellene er væk, er mindretallene nemlig så også blot et fortidsminde. Lige netop den situation er faktisk rykket meget nærmere de seneste år. Derfor er det heller ikke spor overraskende, at den nye formand for det tyske mindretal, Hinrich Jürgensen, med sit forslag om dobbeltsprogede byskilte nu forsøger at pudse den tyske facade i Sønderjylland. Det er sådan set hans pligt, og han vil på andre områder være nødsaget til at styrke det tyske på dansk grund, hvis ikke han skal blive den sidste formand for et tysk mindretal.

Han har så allerede opdaget, at han ikke alene har overtaget formandsposten i mindretallet, han har også sat sig på det, der kan være øretævernes holdeplads. For én ting er at være uenig. Det er i orden at være modstander af tysksprogede byskilte i Danmark. Problemet er nogle af de voldsomme udfald, der er blevet rettet mod Hinrich Jürgensen, og hvor der i hvert fald hverken er tale om fred eller fordragelighed. Men nu rolig, det er jo ikke en krigserklæring, han er kommet med. Blot et forslag, der fortjener en god debat. Ud fra gensidig respekt.

Leitartikel Jyllands-Posten 31. Mai: En dum ide

Offentliggjort 31.05.07 kl. 20:21 (1. Juni 2007)

DEN SYNLIGT markerede grænse mellem Danmark og Tyskland er afskaffet, og der hersker fred og fordragelighed mellem vore to nationer. Også i grænselandet har man lagt fordums had og stridigheder bag sig, og det daglige samvær er præget af lighederne mere end af forskellighederne.

I det lys er det en rigtigt dum og unødvendig diskussion, som formanden for det tyske mindretal i Sønderjylland har rejst. Han mener, at vejskiltene nord for grænsen skal forsynes med tyske navne på de større byer. Et tilsvarende krav er ikke kommet fra det danske mindretal i Sydslesvig, men det burde i givet fald mødes med samme afvisning.

Der er næppe noget grænseland i denne verden, som ikke i historiens løb har været præget af nationale stridigheder.

Området mellem Ejderen i syd og Kongeåen i nord var dansk område indtil 1864. Da blev det overtaget af Tyskland og var tysk område indtil Genforeningen i 1920 (ikke 1945, som Jyllands-Posten kom for skade at påstå i en grafik i går.)

Det betød blandt andet, at sønderjyske mænd blev tvunget til at deltage på tysk side i krigen 1914-1918. Danskheden i Sønderjylland viste sig imidlertid langtidsholdbar, og danskerne nægtede at tale tysk, selv om det var det sprog, som skolerne underviste i.

I 1920 stemte sønderjyderne sig tilbage til Danmark, og alt var godt indtil 1940. Da kom tyskerne igen på uindbudt visit, og det styrkede ikke den gode stemning nationerne imellem.

Det er alt sammen længe siden, og hadet og stridighederne er afløst af samarbejde og fredelig sameksistens - også selv om mindretallene på begge sider af grænsen fortsat sammen dyrker deres nationale egenart og udgiver egne nationale aviser.

Især hos den ældre del af befolkningen lurer imidlertid minderne om herrefolket lige under overfladen, og derfor er det rigtigt dumt af Bund Deutscher Nordschleswiger at fremprovokere nogle unødvendige modsætningsforhold.

Det er overhovedet ikke noget problem for tyskerne at læse de danske vejskilte, lige så lidt som det er et problem for danskere at læse de tyske syd for grænsen.

Den ide fortjener en stille død.

www.jp.dk

Leitartikel Scharfmacher, 09.06.2007, Der Nordschleswiger

Als der frühere BDN-Hauptvorsitzende Hans Heinrich Hansen vor einigen Jahren den Vorschlag machte, zweisprachige Ortsschilder in Nordschleswig anzubringen, gab es zwar Proteste, aber keineswegs die helle Aufregung und Empörung, die jetzt sogar über den Landesteil hinaus zu registrieren war, als der neue Hauptvorsitzende Hinrich Jürgensen in seiner Antrittsrede vor der Delegiertenversammlung in Tingleff diesen Vorschlag wiederholte. Komisch, aber wahr: Zu bestimmten Zeiten wird in unserer Medienwelt plötzlich aus einer Mücke ein Elefant. Auch die Zustimmung einzelner Dänen kann nichts daran ändern, dass der Vorschlag in der dänischen Mehrheit auf große Ablehnung gestoßen ist. Die Tatsache, dass von Anfang Groß-Jündewatt als Paradebeispiel in der Öffentlichkeit herumgeisterte, machte leider eine sachliche Diskussion in der Presse praktisch von vornherein unmöglich.

Es gibt gewiss – auch für die deutsche Minderheit – wichtigere Themen als die Frage nach zweisprachigen Ortsschildern, wobei der Hauptvorsitzende ja gleich darauf hingewiesen hat, dass es ihm nur um die vier Städte gegangen sei. Sind die Bezeichnungen Apenrade, Tondern, Hadersleben und Sonderburg etwa historisch ein Verbrechen? Unsinn, ebenso wie der Versuch, den neuen Hauptvorsitzenden im Vergleich zu seinem Vorgänger als Scharfmacher hinzustellen. Wer den bisherigen politischen Weg von Hinrich Jürgensen verfolgt hat, weiß, dass er so nicht denkt und dass die Delegierten ihn nicht fast einstimmig gewählt hätten, wenn er etwa für einen Konfrontationskurs gestanden hätte. Am bisherigen Kurs der Minderheit, bei Wahrung der eigenen Identität die Mitarbeit in Nordschleswig und im dänischen Staat weiter zu festigen und auszubauen, wird nicht gerüttelt. Es würde auch unseren Widerstand hervorrufen, wenn nicht Schicksalsfragen berührt wären. Theorie, 07!

In Europa gibt es zweisprachige Ortsschilder in manchen Gebieten mit Mehr- und Minderheiten, aber es gibt auch demokratische Länder, die dies strikt ablehnen. Die unterschiedliche Geschichte und Tradition ist zu beachten, das gilt auch für die überwiegende Mehrheit der Dänen, die sich mit dieser »Vision« gar nicht anfreunden wollen. Es geht, wie Hinrich Jürgensen zu Recht betont, nicht um ein Ja oder Nein, sondern es geht nun ganz praktisch um die Frage, ob in den Kommunen, wo deutsche Institutionen ja auch kulturelle Werbeträger sind und als solche anerkannt, ja von Bürgermeistern gehuldigt werden, nicht deutsche Hinweisschilder aufgestellt werden können. Das ist bisher leider nicht überall der Fall. Darüber müsste man doch mit der vernünftigen dänischen Seite, also mit den nordschleswigschen Kommunen, einen konstruktiven Dialog führen können. Alles andere sind ungelegte Eier. Die Minderheit muss aber auch selbstkritisch in den eigenen Reihen herausfinden, was sie in diesem Bereich eigentlich will. Da besteht nicht weniger Nachholbedarf als bei manchen dänischen Nachbarn.

(dm.)

www.nordschleswiger.dk

Kommentar von Hinrich Jürgensen: Zweisprachige Ortsschilder – „Was soll der Quatsch?“

Seitdem ich auf der Delegiertenversammlung am 30. April vorgeschlagen habe, dass die Ortsschilder in Nordschleswig auch die deutschen Namen zeigen sollten, hat es darüber – insbesondere in den dänischen Medien – eine Menge Berichte und Leserbriefe gegeben.

Mancher in unseren Reihen wird sich sicher auch fragen: „Was soll der Quatsch?“, und darauf hinweisen, das wir kein Problem haben uns zu orientieren, wenn auf dem Ortsschild Aabenraa und nicht auch Apenrade steht.

Darum geht es allerdings auch nicht, deshalb hier noch mal, was ich den Delegierten gesagt habe:

[...] Es geht dabei auch immer darum, sichtbar zu machen, dass es hier in Nordschleswig eine deutsche Minderheit gibt. Eine Möglichkeit dies sichtbar zu machen sind zweisprachige Ortsschilder – in vielen Teilen Europas ist dies eine Selbstverständlichkeit.

*Zweisprachige Ortsschilder **wären** ein Signal dafür, dass es in dieser Region nicht nur die dänische Mehrheit gibt, sondern auch eine deutsche Volksgruppe. Zweisprachige Ortsschilder sind ein Aushängeschild für Toleranz und Offenheit und zeugen für beide Seiten von einem Selbstverständnis geprägt von Selbstbewusstsein. Entsprechendes gilt für die Kennzeichnung von deutschsprachigen Mitarbeitern in den kommunalen Verwaltungen, wie es das in Flensburg umgekehrt schon lange gibt.*

Wichtig ist die Argumentation, denn es geht bei dem Vorschlag – und dies ist ein Vorschlag und keine ultimative Forderung – vorrangig darum sichtbar zu machen, dass es in Nordschleswig zwei Kulturen gibt, die der dänischen Mehrheitsbevölkerung und die einer – sehr gut integrierten – deutschen Minderheit. Dies ist etwas, das Nordschleswig vom übrigen Dänemark unterscheidet – und mit dem Nordschleswig auf positive Weise vermarktet werden sollte.

Zweisprachige Ortsschilder sind somit vorrangig Symbole für Offenheit und Toleranz.

Wo sollen diese Ortsschilder nun aufgestellt werden? Persönlich könnte ich mir vorstellen, dass dies überall dort geschieht, wo es deutsche Schulen oder Kindergärten gibt. Dies unterstreicht den zentralen Stellenwert dieser Einrichtungen und ist eindeutig festzulegen.

Die kritischen Stimmen von dänischen Mitbürgern nehme ich ernst. Wir hoffen auf einen gemeinsamen, konstruktiven Dialog, bei dem es nicht um ja oder nein geht, sondern darum, wie wir schrittweise den Stellenwert der deutschen Sprache und Kultur im öffentlichen Raum verbessern können. Ansatzpunkte sind unter anderem auch zweisprachige Hinweisschilder zu Rathäusern, Krankenhäusern m.m. und deutschsprachige Mitarbeiter in den Kommunen, wie auch die Vorschläge von Innen- und Gesundheitsminister Lars Løkke Rasmussen zur Förderung der deutschen Sprache in öffentlichen Verwaltungen und Einrichtungen.

Hinrich Jürgensen, BDN Hauptvorsitzender, Juni 2007

Zitate aus Leserbriefen in JydskeVestkysten 4. Mai bis 19. Juli 2007

Til min store forundring kunne jeg på tekst-tv læse, at det tyske mindretals formand i Sønderjylland, Hinrich Jürgensen, anbefaler at man i Sønderjylland skal have skilte på både dansk og tysk. I Danmark har vi altså kun ét officielt sprog, og dét er dansk, også i Sønderjylland.

Der nævnes bl.a. at Aabenraa skal ligestilles med Apenrade og Store Jyndevad med Groß Jündewatt, når det kommer til f. eks. skiltning. Det er et helt urimeligt og provokerende krav.

Jeg har altid haft stor respekt for det tyske mindretal i Sønderjylland, og nævnt både herhjemme og i udlandet hvor godt det fungerer her i vores grænseregion, men med disse udtalelser bomber Hinrich Jürgensen os tilbage til et niveau der var at finde for mange år siden.

Sønderjylland er dansk, både set fra et politisk og historisk syn. Sønderjylland er den sydlige del af Kongeriget Danmark, ikke den nordlige del af Forbundsrepublikken Tyskland. Efter at preussiske og østrigske tropper besatte Danmark op til Kongeåen i 1864, var denne del af Danmark under tysk overherredømme, indtil vi kom tilbage til vort fædreland i 1920. Det skal og må det tyske mindretal respektere, både for danskernes og deres egen skyld.

Denne gang er det tyske vejskilte der påkræves, næste gang måske noget helt andet. Der må siges stop for disse tyske krav i Sønderjylland allerede nu.

René Dupont Møllegade 13, Aabenraa, Formand, Dansk Folkeparti i Aabenraa Kommune, JV 4. Mai 2007

Den 1. maj slog formanden for det tyske mindretal, Hinrich Jürgensen, på tromme for, at der også skal skiltes på tysk i de sønderjyske byer. Jeg troede først, at det var en 1. majkat spøg, men i et interview i avisen i søndags afslører Hinrich Jürgensen, at det skam er alvorligt ment.

Jeg kørte i dag forbi vejen til det tyske samlingssted Jugendhof Knivsbjerg og kunne glædeligvis konstatere, at der ikke var tilføjet ordet Messersberg.

Ligeledes figurerer heldigvis heller ikke Rote Krug eller Loit Kirchestadt i de to byer.

For nylig var jeg på vestkysten og kunne der heldigvis konstatere, at Døstrup ikke havde fået tilføjet navnet Totstrup og, at Drengsted ikke havde fået tilføjet navnet Knabestadt, og i Bredebro var ikke tilføjet Breitenbrücke

Ja sådan kan mange stednavne oversættes til tysk. Men det skal de selvfølgelig ikke. Det er helt og aldeles unødvendigt. Et navn er et navn, og jeg er sikker på, at alle tyskere sagtens kan læse og finde vej på basis af danske stednavne i by- og landkort. Det er jo trods alt samme type bogstaver vi anvender. I Aabenraa by er mange

skilte på tyske institutioner også på tysk, og det er noget helt andet og helt ok.

Hinrich Jürgensen er også medlem af Aabenraa Byråd og har sæde i bl.a. økonomiudvalget. Hvis han virkelig kan finde pengene, så synes jeg han skal bruge pengene på at shine op på de mange forsømte skilte, der står rundt omkring i stedet for at bruge pengene på unødvendige skilte på tysk.

Så Hinrich Jürgensen: Lad dit forslag om skilte på tysk blive en majkat, og lad os så begrave den kat en gang for alle.

Ejler Schütt Lykkevej 29, Løjt Kirkeby, JV 10. Mai 2007

De sidste par uger har været spændende, og vores forslag om tosprogede byskilte har udløst en god debat.

Debatten har ikke overraskende vist, at der er delte meninger. Enkelte har også prøvet at latterliggøre forslaget. Dog har ingen været så morsom som »æ Rummelpot«, der for nogle år siden bragte en god tegning, da forslaget sidst var aktuelt.

I modsætning til sidste gang viser blandt andet borgmester Tove Larsens principielt positive holdning, at vi er kommet videre, og at det gode forhold mellem flertalsbefolkningen og det tyske mindretal ikke kun er noget, der bliver fremhævet i talerne ved receptioner og andre festlige lejligheder.

Lad mig for god ordens skyld gentage, at argumentet for de tosprogede skilte selvfølgelig ikke er, at medlemmerne af det tyske mindretal ikke kan finde hjem til Apenrade, når der står Aabenraa på skiltet – selvfølgelig kan vi det. Men tosprogede skilte er et synligt signal om, at der her i området findes to kulturer og to sprog. Det er mange steder i Europa en selvfølge, at der i områder med mindretal også bliver skiltet på mindretallets sprog, og i en region, der gerne fører sig frem som tolerant modelregion er det oplagt.

Derudover er den tosprogede skiltning et synligt tegn om, at vi i Nordslesvig har noget særligt, man ikke har nogen andre steder i landet – nemlig et samspil mellem flere kulturer, der beriger hinanden.

Vi bør således ikke drøfte ja eller nej, men konstruktivt overveje, hvordan skiltningen bør gennemføres. Det har således aldrig været vores hensigt, at alle skilte også skulle være på tysk.

Mit bud er, at der i de byer, hvor der findes tyske institutioner – børnehaver, skole, bibliotek – opsættes tosprogede byskilte, og at der til servicefunktionerne – rådhus, sygehuse – i de større byer skiltes tosproget. Sidstnævnte dog især af hensyn til turister og grænsependlere.

Ligeledes ville det være fornuftigt på rådhusene at synliggøre, hvor man kan finde medarbejdere med tysk sprogkompetence (ud over receptionen, hvor det burde være en selvfølge), som det allerede nu sker omvendt i Flensborg.

Forslaget om at synliggøre, hvilke medarbejdere taler tysk er i øvrigt et af en række forslag fremsat af indenrigs- og sundhedsminister Lars Løkke Rasmussen i en skrivelse til de sønderjyske kommuner fra juni 2006

Hinrich Jürgensen formand for Bund deutscher Nordschleswiger, Flensborg Landevej 71, Tinglev, JV 13. Mai 2007

Det bliver virkelig sjovt med alle de sprog, man kan forudse på danske vejskilte. På Sjælland på svensk. I Nordjylland på norsk. I Sønderjylland på tysk. Fordelt over hele landet, af hensyn til de mange indvandrere: arabisk, albansk, irakisk, somalisk og alle de andre.

Tak skal du ellers have for en tolerance, Hinrich Jürgensen (13.5.). Mageløs pjatteri til selvhævdelse skal man godt nok lede længe efter. Men man kan da trøste sig med, at danskere er så begavede, at de godt kan finde ud af det på den tyske side, selv om der står Apenrade.

Emnet egner sig endnu en gang til »Æ Rummelpot« med tekster på ovennævnte sprog. Uanset mindretallets selvhævdelse og tilsyneladende mangel på beskæftigelse kunne man godt ønske, at de fandt ud af, hvor de havde valgt at bosætte sig. Komisk er det i hvert fald, og bør nok forblive som sådan.

Niels H. Hansen, Rønshovedvej 10, Kruså, JV 16. Mai 2007

Formanden for Bund deutscher Nordschleswiger, Hinrich Jürgensen rører igen ved »tosprogede byskilte«. Sidste gang var det lige til »Æ Rummelpot« og denne gang ligeså. Mere pjattet og nedladende forslag findes ikke, og det er i hvert fald ikke fremmede for forsoningen, tværtimod. Skal det provokeres, ja så er du på rette vej.

I øvrigt er der problemer i forvejen, særlig de steder, hvor der er vejvisere til Kindergarten (børnehaver), stående lige ud for danske familiehuse. Hvis ikke det er provokation, så ved jeg ikke hvad.

Mads Schmidt Eriksen, tidligere amsrådsmedlem (V), Lusigvej 7, Broballe, Nordborg, JV 16. Mai 2007

Så er ønsket om tosprogede byskilte atter blevet fremsat af formanden for Bund deutscher Nordschleswiger, Hinrich Jürgensen. Man skulle tro, at den gode formand ikke er i besiddelse af en kalender – vi skriver altså år 2007. Der er gået 87 år, siden en folkeafstemning en gang for altid afgjorde, at Sønderjylland, efter 56 års tysk besættelse, atter blev en del af Danmark. Med andre ord kan man sige, at formanden og hans ligesindede altså har haft 87 år til at vænne sig

til, at navnene på byskiltene i Danmark skrives på dansk.

At vi stadig skal rode rundt med tysksindede og dansksindede efter så mange år, er mig altså komplet uforståeligt. Hvis de tysksindede i Danmark eller de dansksindede i Tyskland er så vilde med naboens kultur, er der masser af muligheder for, at man flyttede efter den kultur, som åbenbart betyder så meget for en. Samtidig kunne både det tyske og danske samfund spare en masse penge på deres finanslove, som går til at opretholde en utopi om, at Tyskland atter skulle indlemme Sønderjylland i det tyske rige, eller at Danmark atter skulle gå til ned til Dannevirke.

Samarbejdet i mellem Tyskland og Danmark er eksemplarisk. Rart, at fortidens krigsspøgelser er blevet begravet, og afløst af gensidig respekt. Forslag som det, der kommer fra formanden for Bund deutscher Nordschleswiger, kan hurtigt medføre, at fortidens ubehagelige misforhold i mellem tysk og dansk atter dukker frem.

Det har et moderne samfund i 2007 absolut ikke på nogen måde brug for.

Jan Kannegaard Ved Dammen 2, Løgumkloster, JV 20. Mai 2007

Det er da slet ikke så tosset en ide, formanden for Bund deutscher Nordschleswiger har fået med tyske vejskilte i Sønderjylland. Det må jo gælde begge veje. Tænk hvilken glæde det ville være at se de gamle danske stednavne på vejskilte syd for grænsen, f.eks. Hanved (Handewitt), Skovlund (Schafflund), Sild (Sylt), Dannevirke, Isted, Valsbøl, Store Vi, man kunne blive ved. Det ville også være en daglig påmindelse til sydslesvigerne om, at de bor i gammelt dansk land, hvor sproget først i de sidste 2-300 år er skiftet fra dansk til plattysk.

Fortyskningen af de danske stednavne virker i mange tilfælde lidt komisk på os danskere, men vi har da også selv været helt godt med. Hvorfor skal beboerne i den sagesløse bebyggelse Sørup ved Hjordkær f.eks. finde dig i, at deres sted staves Søderup med et blødt d, som ingen sønderjyde kan udtale.

Og hvad skal vi med det bløde d i Skrydstrup? Brystrup og Lystrup klarer sig da udmærket uden.

Dorthea Petersen, Søndervænget 66, Rødekro, 24. maj 2007

Hinrich Jürgensen har argumenteret for at der skal opstilles tyske vejskilte. Det er selvfølgelig for at profilere sig politisk, derudover må forslaget betragtes som tåbeligt.

Tyske vejskilte blev afskaffet i 1920 og til trods for at mindretallet en overgang havde flertal i bl.a. Tinglev kommune blev de ikke genindført 1940-45. 87 år efter genforeningen kommer det

på tale, og nævnes som et synligt tegn på tolerance.

Hvad er det der vil opnås, skal vi stadig mindes på, at Sønderjylland har været besat af tyskerne, i sportens verden er det stadig sådan, at spillere bliver kaldt for tyskere og grovere ting, det uagtet om de spiller for mindretallet eller flertallet. Den oplevelse havde undertegnede i Esbjerg så sent som i januar 2007, det har også været praktiseret i Horsens og tyske byskilte vil om ikke andet fremme tilråb af en hver art.

Hvem skal betale vejskiltene, det er vel næppe mindretallet alene, og skal vi andre være med til at betale, må vi kræve at byskilte også er på sønderjysk for at vise tolerance.

Gunnar Kvisgaard Knudsen, Rugmarken 25, Tinglev, JV 24. Mai 2007

Der har været angivet tre årsager for at indføre nye byskilte på tysk: Turister, grænsependlere og historien.

Turister ved altid, hvor de skal køre hen, desuden er der altid et turistkontor. Grænsependlere ved også hvor de skal hen, og det er veluddannede mennesker, ellers har vi ikke brug for dem. Desuden må vi forvente, at de tilegner sig dansk sprog og kultur, specielt hvis de vil bosætte sig. Det gør vi, når vi vil arbejde i udlandet. Med hensyn til historien er der ingen lande, der kan sammenlignes med Danmark, idet Sønderjylland altid har været dansk, og kun været domineret af Tyskland i 56 år.

Af ovennævnte grunde er det derfor meningsløst at tale om nye tyske byskilte. Desuden har vi vejskilte til de tyske institutioner.

Man kunne forvente, at den nye formand ville tænke nye tanker, også fordi vi flere gange har hørt, at mindretallet aldrig har haft det bedre og i forbindelse med kommunalreformen fik meget mere, end man kunne forvente.

Hvis der er samfundsforhold, der burde forbedres, er der et grænseoverskridende forum, hvor sagerne bør behandles således, at det kan gælde både i Sønderjylland og Slesvig. Det danske mindretal er langt bag efter på mange områder ifølge medierne.

Ivar Rasmussen, Frederikparken nr. 54, Sønderborg, JV 24. maj 2007

Debatten for og imod byskilte på dansk og tysk kører stadig.

Jeg vil endnu en gang fremhæve, at det aldrig har været meningen, at der skal være tosprogede byskilte ved enhver lille flække, men først og fremmest i de byer, hvor det tyske mindretal har institutioner samt, af hensyn til turister, til rådhus og andre servicecentre.

Modstanderne bruger argumenter som at »formanden og hans ligesindede altså har haft 87 år til at vænne sig til, at navnene på byskiltene i

Danmark skrives på dansk« (Jan Kannergaard i JV 20. maj).

Jan Kannergaard tager fat i noget centralt, når han påpeger, hvor lang tid der er gået siden folkeafstemningen, idet det jo netop flere generationer efter begivenheden burde være muligt også offentligt at skilte med, at vi i landsdelen har mere end én kultur, nemlig både den danske og den tyske, som det tyske mindretal er repræsentant for. Netop denne kulturelle rigdom er noget, der adskiller Sønderjylland fra resten af Danmark. Det burde derfor være i alles interesse, at man fordomsfrit fremhæver og markedsfører dette.

Det er derfor alt andet end meningsløst med tosprogede skilte, som Ivar Rasmussen (24.5.) påstår. Også han glemmer, at skiltene handler om at synliggøre, at der her i landsdelen findes et velfungerende og integreret mindretal – i øvrigt det eneste officielt anerkendte mindretal i Danmark.

Hvis den flersprogede skiltning ligeledes kan indføres syd for grænsen (hvor der dog allerede i dag findes byskilte på eksempelvis tysk, dansk og frisisk), som bl.a. foreslået af Dorthea Petersen (24.5.), så ville det selvfølgelig være det bedste og med til at understrege, at vi lever i en region, hvor tolerance og åbenhed ikke kun er floskler.

Hinrich Jürgensen formand for Bund Deutscher Nordschleswiger, Flensborg Landevej 71, Tinglev, JV 3. Juni 2007

Den nye formand for Bund Deutscher Nordschleswiger, Hinrich Jürgensen, har markeret sin tiltræden med et forslag om at indføre dobbelt vejskiltning for en række nordslesvigske stednavne, så man f.eks. får at vide, at Aabenraa på tysk hedder Apenrade. Ikke så meget på grund af den praktiske betydning, men for at sende et signal, erklærer forslagsstilleren. Det må være på høje tid nu 87 år efter Genforeningen, mener han.

Men det er et dårligt signal. Nu 87 år efter Genforeningen forbedres forholdet mellem flertal og mindretal dag for dag i hverdagens stillfærdige forløb. Derimod går det galt hver gang, man med krampagtige anstrengelser gør forsøg på at forcere udviklingen. Og det krampagtige afsløres allerede, når Hinrich Jürgensen formanende peger på, at der er gået 87 år siden Genforeningen.

Det tyske mindretal ved jo kun alt for godt af smertelig selvoplevelse, at efter 1920 har vi oplevet en tysk besættelse fra 1940-1945 med overfald trods ikke-angrebspagt, med terror, mord og KZ-lejre med oplevelser, som har ramt mange endnu levende. Det er rigtigt, at mange vil ikke længere føle sig generet af tyske vejskilte nord for grænsen, men det afgørende er, at hos mange andre vil det vække følelser til live, som skader hverdagens rolige forsoningsudvikling.

Det er ikke alene på tysk side, man er så historieløse. Hvert år demonstrerer tysk militær på Dybbøl den 18. april, at bagmændene for denne misforståede forsoningsgestus, den gamle Sønderborg-borgmester A. P. Hansen og oberstløjtnant J. P. Rasmussen, var fuldt bevidste om, at de trampede på følelserne hos mange gamle sønderjyder, da de tog dette initiativ. Nu er Hinrich Jürgensen gået til de historieløses brigade.

Bjørn Svensson, p.t. Ribe Landevej 128, Haderslev, JV, 4. Juni 2007

Den 1. maj slog formanden for det tyske mindretal, Hinrich Jürgensen, på tromme for, at der også skal skiltes på tysk i de sønderjyske byer. Jeg troede først, at det var en 1. maj-majkat spøg. Men ak, det er det desværre ikke.

Mon det tyske samlingssted, Jugendhof Knivsbjerg, nu skal have tilføjet navnet Messersberg? Og hvad med Rote Krug (Rødekro) eller Loit Kirchestadt (Løjt Kirkeby) eller Breitenbrücke (Bredebro)?

Ja sådan kan mange stednavne oversættes til tysk. Men det skal de selvfølgelig ikke. Lad forslaget om skilte på tysk blive en majkat, og lad os så begrave den kat en gang for alle. Forslaget bør kategoriseres under gruppen »verrückt« eller på dansk: forrykt.

Ejler Schütt, Lykkevej 29, Løjt Kirkeby, eller efter Jürgensens forslag også Loit Kirche Stadt (uha uha), JV 4. Juni 2007

For de fleste børn og mange voksne er det tyske sprog med de tyske mindretalsinstitutioner, børnehaver og skoler i det sønderjyske grænseland en naturlig del af hverdagen.

I Kindergarten og Deutsche Schule dyrkes der mig bekendt ikke forskelsbehandling, og disse institutioner benyttes da også i et vist omfang af ikke-tysksindede i Syddanmark.

Det er desværre, når der går politik i den naturlige del af hverdagen, den mindre hyggelige del af tysk mentalitet viser tænder og kommer op til overfladen.

Senest ved Bund Deutscher Slesvigskers krav om tosprogede vejskilte i landsdelen og deres ungdomsorganisation, Junge SPitzen, med politisk monopol på adgang til det tyske gymnasium i Aabenraa.

København-Bonn og Kieler-erklæringer har ikke kunnet berolige og afrette tysker mentaliteten, der endelig med afskaffelsen af den synlige grænse nærmest er eskaleret i de politisk engagerede dele af det tyske mindretal.

Under den fredelige hverdag truer en mentalitet, der just er dukket op til overfladen, og gør opmærksom på spørgsmålet: hvornår er nok nok?

For Bund Deutscher Nordschleswiger og Junge SPitzen synes forskelsbehandlingen at være nøgleordet, i den dårligt skjulte dagsorden.

Jytte Lauridsen, regionsrådsmedlem (Dansk Folkeparti), Frydendal 13, Aabenraa, JV 5. Juni 2007

Efter den 2. slesvigske krig i 1864 gennemførte tyskerne en slags fortyskning af det tabte Sønderjylland. Og det hedder ikke Nordslesvig!

Det betød, at alle stednavne skulle skrives på tysk, som vi ved. Aabenraa blev til Apenrade, Sønderborg blev til Sonderburg, Felsted blev til Feldstedt osv. Det betød også, at det blev forbudt for børnene at tale dansk på skolernes legepladser, og de danske præster i vores kirker blev udskiftet til tyske. Fortyskningen forblev i 56 år indtil 1920.

Skulle vi nu igen opleve en fortyskning af vores bynavne / gadenavne, som tyskerne udmærket kender i forvejen på dansk?

Nu er det heldigvis fornuftige kommunalbestyrelser i Region Syddanmark, der bestemmer, hvilke byskilte vi skal have. Det er i vejlovene (lov om offentlige veje og lov om private fællesveje) bestemt, at det alene er kommunalbestyrelsen, der fastsætter by- og gadenavne, og de skal selvfølgelig skrives på dansk, og kun dansk.

Hvor tåbelig kan man være i 2007, hr. Hinrich Jürgensen fra Bdn ?

Karl Christian Petersen, Slotsgade 24A, Aabenraa, JV 5. Juni 2007

Det glæder mig, at formanden for Bund Deutscher Nordschleswiger, Hinrich Jürgensen, er nået ud gennem mediemuren med ønsket om tosprogede skilte i Sønderjylland/ Nordschleswig. Og med en god »mellemløsning«, nemlig skilte ved de større byer og ved vigtige institutioner, ikke overalt ved landsbyer eller forsamlingshuse. Samme tanker var jeg fremme med i en kronik i »Flensborg Avis« i 2006 efter samtaler med BDN's daværende formand, Hans Heinrich Hansen.

Tosproget skiltning skal naturligvis ikke udføres, fordi der er folk, der ikke forstår dansk (eller syd for grænsen, hvor det også bør gennemføres: tysk). Dansk og tysk på skiltene skal være et signal for flertalsnationens respekt for, at der findes mindretal med egen national og sproglig identitet. Og det skal være et signal om, at vi er modne til at anerkende, at vi har et grænseland med flere nationale tilhørsforhold, sprog og kulturstrømme.

Vi har tosprogede skilte mange andre steder i Europa, også steder, hvor historien har været endnu mere »øm« end i Sønderjylland: Sydtyrol, Slovenien, Transsylvanien osv. Og det breder sig – til de britiske øer, de sorbiske områder i østtyskland, de samiske områder i Nordskandinavien osv. Så må vi også kunne finde en løsning her, hvor der har været fredelig sameksistens siden Bonn-København Erklæringerne 1955.

Derfor tak til Hinrich Jürgensen for initiativet. Nu er det op til Region Syd og de sydslesvigske kredse at komme videre med sagen

Peter Dragsbo, overinspektør, Museum Sønderjylland, Sønderborg Slot, 6. Juni 2007

Det fik mig til at tænke på, at den tyske skiltning er jo kun et lille problem. Hvis formand Jürgensens idé bliver gennemført, vil det føre megen morskab med sig, idet de fleste af de sønderjyske by- og stednavne på tysk jo er konstruerede – og det hverken af dichtere eller denkere – i sig selv er de komiske og direkte misvisende i udtryk og indhold.

Disse fortyskede navne bruges jo stadig konsekvent af landsdelens tyske avis – og det virker som en direkte hån mod os danske sønderjyder, men måske nok som en opmuntring for de forventningsfulde sønderjysktalende nordslesvigerne.

Så lad dem dog få navnene, der er jo ikke så meget at grine ad i forvejen, men nok så meget at græde over. F.eks. at mange af vor landsdels klenodier inden for kirkekunsten befinder sig på museerne i Flensborg og Slesvig og ikke blev givet tilbage i 1920. Og i Kværs står en døbefont, som vi har fået til låns! Og på Gottorp står blandt meget andet Rises flotte altertavle. Nydambåden ikke at forglemme – og det var ikke blot den, som blev fundet i mosen ude ved Sandbjerg slot. Og besøger man vikingemuseet i Hedeby, er der ikke et eneste dansk skilt til vejledning og oplysning.

Når nu Hinrich Jürgensen/Henrik Jørgensen er så forhippet på fælleslivet her i landsdelen med »mojn« og det hele, kunne han så ikke gøre noget for, at vi kan få vores sønderjyske kulturskatte tilbage?. Og lad os så blot dyrke dem i fællesskab.

Men hvad med flaget, hvordan forholder du dig til det, kære Hinrich? Hvornår får en nordslesviger/hjemmetysker rejst sin flagstang, så han som dansk statsborger med glæde kan hejse Dannebrog ved festlige lejligheder?

Så: Hvornår får vi vores kulturskatte tilbage, og hvornår vil I flage med Dannebrog? Når du har svaret positivt på det, kan vi godt begynde at snakke tyske hjemmestrikkede navne. Og også om de ægte danske syd for grænsen gennem 600 år.

Jakob Gormsen Rugkobbøl 212, Aabenraa, JV, 9. Juni 2007

Personlig hørte jeg første gang til skiltebestræbelserne, da jeg var kandidat ved det sidste kommunalvalg til de gamle, små kommuner. Desværre kom oplysningen ikke fra egen kommandocentral. Givet vidste kandidater fra konkurrerende partier bedre besked. Har man så haft en dybtgående debat sidenhen? Hvad med først at beskæftige sig tilbunds gående med mindretallets indre strukturer og hvordan de i prak-

sis fungerer. Det kunne måske afsløre overraskelser. Ethvert træ har jo en top. Men det er rod-nettes evner, der bestemmer trækronens omfang. Forsøg på at køre luftbåret ender for et mindretal i nødlanding! En analyse af opnåede stemmetal, til trods for ualmindelige gode arbejdsforhold, sladrer!

Da mindretallet nu er på øjenhøjde, skal disse skilte så stå som sterile beviser på: manglende tolerance fra flertalsbefolkningens holdning – indtil frigørelsen? Hvad hvis vi roligt og stille for længst har taklet dette bagudvendte tidsspring, uden tosproget skiltning?

Martin Christiansen, Hornsevej 16, Bylderup-Bov, JV 20. Juni 2007

Det er ved at blive ret så morsomt dette her, hr. Hinrich Jürgensen: At 56 års okkupation og fem års tysk besættelse af et andet lands område giver ret til tyske navneskilte! Det må så også gælde den anden vej, så vi danskere kan køre til Ejderen efter danske vejskilte.

Lissy Ølgaard, Tarpvej 17 Strellev, JV 15. Juni 2007

Når Heinrich Jürgensen (HJ) kort tid efter sit valg som formand for mindretalstyskerne, melder ud med forslag (krav) om tysksprogede vejskilte, kan det ikke bortforklares, at hans vælgere må have kendt HJ's holdninger. Og når regeringen i Slesvig-Holsten (14.6.) efterfølgende proklamerer, at de skam også vil opsætte danske byskilte i Sydslesvig, kan danskerne kun trække på smilebåndet, for det retfærdiggør overhovedet ikke forslag (krav) om byskilte på tysk, idet tyskerne tæller 15 gange flere, og igennem historien altid har optrådt ekspansivt med brutal fortyskning af overvundne områder, indtil det totale nederlag i 1945. Vi skal som lille land være glade for England og USA, som garanterer for vores indskrumpede grænser.

Ved krigens afslutning, medens tyske soldater vendte tilbage til det udbombede »Vaterland«, udtalte nogle bramfrit (følge Morten Kamphøve-ner): »Wir wollen wiederkommen«. En amerikansk officer udtalte, at når det kunne komme til det totale ragnarok, var det, fordi modstand mod nazismen i Tyskland stort set var ikke-eksisterende.

Jeg er født før krigen. Min farfar var tvunget til at deltage i Første Verdenskrig på Vestfronten, men deserterede et år før afslutningen med de følger, det havde før fælles gårdbedrift i Nybøl ved Sønderborg med kone og børn.

Det lagde også nok grunden til at min farbror længe før anden verdenskrigs afslutning aktivt arbejdede i modstandsbevægelsen. Jeg kan sige, at min far og hans brødre aldrig har sat foden på tysk jord efter anden verdenskrig.

Jeg troede naivt på, at vi nu havde en fælles fjende i islamismen. Men som jeg opfatter det,

har Hinrich Jürgensen sammen med muslimerne påtaget sig offerrollen.

**Frede Warming Mølbyvej 3, Sommersted, JV 20.
Juni 2007**

Uviljen imod forslaget har historiske årsager. Mange tyske stednavne blev påtvunget landsdelen efter 1864. De større byer har ganske vist både danske og tyske navne, der strækker sig langt tilbage i historien. Men mange landsbyer fik påtvunget meningsforstyrrende »fortysknin-ger«, der ofte var ufrivilligt komiske.

De tyske navne blev af de dansksindede følt som et forsøg på at udviske landsdelens danske karakter. Helt galt blev det, da preusserne i 1894 forbød betegnelsen »Sønderjylland«. Men enkelte sønderjyske byers »tyske« navne er faktisk de oprindelige: Det gælder f.eks. Gråsten, der oprindeligt hed Grawenstein!

Fra 1920 til 1945 havde det tyske mindretal en grænserevision som målsætning. De tyske stednavne blev af den danske flertalsbefolkning opfattet som et meget synligt udtryk for truslen mod grænsen. Efter 1945 eksisterer denne trussel ikke mere, og der er ikke længere grund til at nære modvilje imod de tyske stednavne. Forholdet mellem danske og tysksindede i grænselandet har siden 1955 udviklet sig i meget positiv retning, og jeg kan da personligt glæde mig over skilte, der viser vej til »Deutsche Schule«.

Men jeg kan ikke tilbageholde den kæatterske tanke, at én af årsagerne til det gode forhold i grænselandet er de to nationale mindretals forholdsvise usynlighed. Det er nemmere at leve med et nationalt mindretal, hvis man ikke hele tiden får stukket dets eksistens i næsen. I andre europæiske grænseregioner opstår der mange konflikter, når tosprogede byskilte bliver overmalet, og det vil utvivlsomt også ske i Sønderjylland.

Men er det nu i grunden et rimeligt krav at stille til et nationalt mindretal med århundredegamle rødder, at det skal være usynligt for det gode naboskabs skyld? Det er egentlig dette, som diskussionen drejer sig om. Jeg er selv i tvivl!

**René Rasmussen, historiker, Nygade 36, Tønder,
JV 20. Juni 2007**

Muslimer kan jo ikke føre krig på marken. Tyskerne er flittige og særdeles effektive. Desuden er de disciplinerede og har i krige netop derfor været brugt som lejesoldater af mange europæiske nationer op igennem tiderne. Så min vurdering er, at der går 20 muslimer på en tysker. Derfor håber jeg, tyskerne også ser faren ved islam, sammen med resten af Europa. – Men angående tyske vejskilte i Sønderjylland er min indstilling uændret.

**Frede Warming, Mølbyvej 3, Sommersted, JV 27.
Juni 2007**

I indignation over de af Hinrich Jürgensen foreslåede tosprogede gade- og henvisningsskilte går flere modstandere af denne ide så vidt, at de kommer med direkte usandheder. I læserbreve har de påstået, at man efter den tyske sejr i 1864 i hast måtte oversætte de fleste stednavne fra dansk til tysk.

Ser man dog på gamle landkort fra 1600-tallet, blandt andet »Landtkarte von dem Fürstenthume Sonderborg, Alsen, Sundewitt und Luxborg«, fra 1649, finder man blandt andet følgende navne: »Alsen – Atzbüll – Aunbüll – Broacker – Dyp- pel – Eeken – Ekensund – Hakenberg – Hirsch- holm – Kekenis – Leebüll – Lysappel – Mum- marck – Niehoff – Ronhoff – Rumorshoff – Sant- berg – Sattrup – Schouby – Stavensbüll - Sun- dewitt og Wulderup.«

Og i det ældste kendte kort over Sønderborg, »Grundtriss der stadt und slosses Sonderborg« fra 1652, optaget i »Landesbeschreibung der zwei Herzogthümer Schleswig und Holstein«, finder man gadenavnene »Grossemarkt, Fischerstrass og Perlenstrass,« færgestederne »Süderfehrstede og Norderfehrstede« samt be- tegnelserne »Armenhauss og Marienkirch.«

Så påstanden om, at der først kom tyske sted- navne efter 1864, må nok revideres.

**Jürgen Reinemer, Hyldehegnet 47, Sønderborg,
JV 27. Juni 2007**

Men lige netop dette af Allen formulerede histo- riske minde om, »at Slesvig engang« – langt før 1864/66 – »har havt et tydsk Regimente«, kun- ne Jürgensens forslag måske være med til at gøre bevidst for nutiden igennem opsætning af hvad jeg ynder at kalde »kulturhistoriske byskil- te« rundt omkring i Sønderjylland. Altså byskil- te, der sammen med det nuværende danske navn også, eksempelvis for skæringsåret 1854, anfører den daværende tyske navnekonstrukti- on. Det hele evt. – og ikke kun for turismens skyld – kombineret med for længst efterspurgte historisk oplysende gadenavnskilte.

Orla Christiansen mag. art., et cand. mag, Jern- banegade 27, Aabenraa, JV 10. Juli 2007

I forrige uge bestemte Flensborg Byråd, at der skulle være tosproget skiltning i Flensborg, nem- lig på tysk og på dansk. Det var det danske mindretal, der havde foreslået flersproget skilt- ning. Det syntes Flensborg byråd var ganske passende for en by, der er stolt af at have et tæt og intenst forhold til det danske, ja, som selv med det store danske mindretal har en selvfor- ståelse som værende tysk og dansk.

Delstaten Schleswig-Holstein ser ligeledes posi- tivt på, at Sydslesvig er flersproget – derfor har landdagen besluttet, at der gerne må være to- sproget skiltning i landsbyerne og i byerne der, hvor der nu også findes andre sprog som frisisk og dansk.

Det er en holdning, man kun kan have respekt for, fordi den både viser tolerance og åbenhed.

At vise mangfoldigheden frem, giver et positivt signal og er spændende – også for dem, der besøger landsdelen som turister, erhvervsdrivende, mennesker på vej.

Burde det samme ikke gælde på den danske side? Hvad er der at tabe? Jeg mener, at der kun er noget at vinde ved at have tosprogede skilte, i hvert fald i de fire købstæder i Sønderjylland / Nordslesvig.

Andrea Kunsemüller leder af Regionskontoret for Region Sønderjylland – Schleswig, Lyren 1, Padborg, JV 10. Juli 2007

For en del år siden blev der sat to vejskilte op i Aabenraa. Det ene på Dr. Margrethes Vej ved Vestergade, hvor der stod: »Zentralbücherei« og »Generalsekretariat«. Det andet stod i Svinget, og på skiltet stod: »Deutsche Schulen«. Jeg skrev til daværende borgmester Jørgen Witte og spurgte, hvad meningen var med at sætte vejskilte op i byen på tysk. Han sendte mig en lænere historisk redegørelse og belærte mig om, at jeg var kommet til en egn med to kulturer – en dansk og en tysk.

Der var til gengæld ikke nogen egentlig forklaring på, hvorfor vejskiltene var kommet op. Skiltet foran det tyske bibliotek i Vestergade forekommer inderlig overflødig. Den store bygning dominerer hele gadebilledet, så man slet ikke ser vejskiltet. Og jeg tvivler på, at skiltet nogensinde har hjulpet tyske trafikanter til at finde vej.

Jeg er modstander af overflødige vejtavler og skilteskove, og jeg er modstander af tyske skilte i Danmark. Den egentlige årsag til de tyske skilte i Aabenraa var nok, at Jørgen Witte ville stå sig godt med det tyske mindretal. Han kunne jo træffe at få brug for deres mandat i byrådet for at beholde borgmestertaburetten.

Jeg respekterer naturligvis, at der opstod nationale mindretal på begge sider efter den nye grænsedragning efter folkeafstemningen i 1920, men det er ikke noget, vi her hundrede år efter kunstigt skal holde liv i. I en tid hvor grænser bliver nedbrudt og slettet og vi alle indgår i det europæiske fællesskab, må tiden efterhånden være inde til, at de danske og tyske mindretal går over i historien.

Der er ingen grund til at holde dem kunstigt i live med tyske vejskilte

Lars Rydhard, Skovbakken 75, Aabenraa, byrådsmedlem DF, JV 10. Juli 2007

Vi lever i 2007, og vi må forvente, at byskiltene afspejler de store kulturer, der lever i området. Jeg vil anbefale Danmark at gøre som Tysklands delstat Schleswig-Holstein, nemlig at lade det være op til kommunerne at bestemme, om de vil have både tyske og danske navne på byskiltene – og jeg vil anbefale de fire store sønderjyske kommuner at gøre som Flensborg by, nemlig at

lade alle byskilte fremover have både tysk og dansk formulerede vejnavne.

I vor tid har vi en omgangsform, hvor det må fordres, at der tages behørigt hensyn til mindretallets og flertallets sprog i hele det område, der huser en tysksproget og dansksproget befolkning.

Bente Dahl, MF for Det Radikale Venstre, Mågevej 12, Vejten, JV 13. Juli 2007

Jeg kan udmærket forstå Jan Kannegaards læserbrev i går med overskriften »Det kribler i fingrene på det tyske mindretal«.

Hvorfor i alverden kører hjemmetyskerne uhindret videre med det tåbelige spørgsmål om tysksprogede byskilte? Jeg troede i hvert fald, Andrea Kunsemüller (10.7.) var klogere, da hun har og har haft føling med det grænseoverskridende arbejde. Men ak.

Bliver det spørgsmål ved med at gære, bliver det i hvert fald ikke til gunst for den manglende forsoning, hjemmetyskerne fabler så meget om. Netop det spørgsmål, forsoning, hverken skal eller kan det komme fra hjemmetyskernes side, men udelukkende fra os danskere.

Der er så sandelig stadig mange følelser fra den beskidte tid både fra første og anden verdenskrig, hvor der iblandt hjemmetyskerne var de såkaldte anonyme stikkere, som ingen ved, hvor er. Så vedrørende byskilte: Lad falde, hvad ikke kan stå. Og lad den forsoning, der skal til fra vores side, have den tid, der skal til. Det er urimeligt at lege med krudtet.

Mads Schmidt Eriksen, tidligere amtsrådsmedlem (V), Lusigvej 7, Broballe, Nordborg, JV 14. Juli 2007

Hinrich Jürgensen vil markedsføre (»vermarkten«) tysk kultur via tyske navneskilte, hvilket er en absolut »Schnapsidee«. Markedsføring af kultur er noget andet end kulturformidling, det drejer sig vel næppe om salg af kartofler.

Tilbage til skiltene. Flere skilte forvirrer nu en gang mere, end de gavner, om det så er på dansk, tysk, frisisk eller tyrkisk. Dette har intet med DF's politik at gøre, men er et rent trafikalt anliggende. I denne besynderlige skiltedebat glemmes ét mindretal, nemlig de ordblinde. Flere skilte på flere sprog vil kun forvirre disse mennesker. Alt til fare for trafiksikkerheden.

Gerhardt Busse, Søndergade 24B, Aabenraa, JV 17. Juli 2007

Sådan, som jeg har forstået Hinrich Jürgensen (JV 3.6), er det ikke specielt den tyske kultur, som påpeget af Gerhardt Busse (17.7.), Jürgensen via tyske navneskilte ønsker at markedsføre, men netop det specielle forhold, at vi her i landsdelen »har mere end én kultur, nemlig både den danske og den tyske«. Lige præcis denne helt særlige »kulturelle rigdom ...«, der

adskiller Sønderjylland fra resten af Danmark«, er det han igennem sit forslag har ønsket at gøre opmærksom på og, i turisme-fremmende øjemed, har påpeget muligheden af at markedsføre. At der skulle være tale om andet og mere end netop tosprogede skilte, altså ét skilt med f.eks. påskriften Aabenraa og nedenunder (evt. med lidt mindre typer) Apenrade – og, som min egen helt personlige mening, gerne efterfulgt af et årstal, f.eks. 1854 (alene for at hæve historiebevidstheden) – har mig bekendt aldrig været aktuel. Det samme har heller ikke tosprogede skilte med gadenavne været, men nok henvisningsskilte til f.eks. offentlige (herunder også rent tyske) institutioner.

Orla Christiansen, mag.art. et cand.mag., Jernbanegade 27, 1. t.h., Aabenraa, JV 19. Juli 2007

Nu behøver man jo ikke en Andrea Kunsemüller for at finde ud af, »hvor indsnævrede vi danskere er, i forhold til tolerance og åbenhed«. Man behøver såmænd bare læse Jan Kannegaards læserbrev 13.7., for at se, hvor galt det – også med hensyn til arrogancen – rent faktisk står til, i al fald for nogle af os!

I betragtning af, at det tyske har haft hjemstavn i Sønderjylland siden slutningen af det 14. og begyndelsen af det 15. århundrede, må det nok siges at være noget af en arrogant, for ikke at sige en uforskammet tilsnigelse at betegne det tyske mindretal som »indvandrere«, ja tilmed som »de dårligst integrerede ... der gennem tiderne har slået sig ned i Danmark«.

De har, og det kan ikke understreges tydeligt nok, mindst lige så megen ret til og rod i den sønderjyske muld som vi dansksindede, og i al fald langt mere end de mange »kongerigske« tilflyttere!

Arrogant og indsnævret er også Mads Schmidt Eriksens højrovede udgydelser omkring »forsoning« (14.7.). Hvad har nutidens tyske mindretal gjort sig skyldig i, som på en eller anden underlig måde kræver »forsoning«? Intet! At anføre ugerninger, som i dag ligger over 90 hlv. over 60 år tilbage i historien, hører ingen steder hjemme, fordi langt hovedparten af de nulevende hverken har haft lod og del i det, der skete dengang. At være tysksindet i dag, gør jo ikke automatisk mindretallet medskyldig i forbrydelser begået enten i det wilhelminske eller i det nazistiske Tyskland!

Den slags pjat, kan ikke bruges til noget. At sætte lus i skindpelsen gavner i al fald ingen!

Orla Christiansen, mag.art. et cand.mag., Jernbanegade 27, 1. t.h., Aabenraa, JV 19. Juli 2007

Med lederen af Regionskontoret for Sønderjylland-Slesvig, Andrea Kunsemüllers, deltagelse i debatten om tosprogede skilte, må det da være gået op for de fleste, at det ikke mere drejer sig om begrebet usynlig grænse. Det drejer sig helt om at skilte for en synlig grænse-region, som de tosprogede skilte skal være en del af.

Hvem ved, måske er det af hensyn til den sønderjyske befolknings selverkendelse og træghed om at tænke regionstanker, at lederen af regionskontoret for nylig pr læserbrev valgte at orientere landsdelen om, hvor langt man var fremme syd for grænsen. Debatten i Sønderjylland, som en del af det danske demokrati, er sandsynligvis en af årsagerne til, at det går lidt trægt med at få skiltet for EU regionen Sønderjylland-Slesvig, både syd og nord for grænsen.

Spring bare forsoningsskiltene over i Sønderjylland og få sat skiltene op, hvor man mener Sønderjylland-Slesvig begynder og ender, syd og nord for den dansk/tyske grænse. Skiltene er sikkert allerede bestilt.

Jytte Lauridsen, regionsrådsmedlem (DF) og folketingskandidat, Frydendal, Aabenraa, JV 19. Juli 2007

Jeg undrer mig meget over, at formanden for det tyske mindretal er fremme med ønsket om opsætning af byskilte på tysk ved nogle sønderjyske byer.

Det er en helt overflødig og kunstig problemstilling der rejses, og som medfører, at gamle traumer vækkes til live hos nogle, både hos dansk- og tysksindede.

Det fremmer bestemt ikke den bestående gode vilje til fredelig sameksistens.

At man i Flensborg nu opsætter byskilt med det danske navn for Flensburg, Flensborg, finder jeg er helt til grin og spild af penge.

Det bedste der kunne ske i »byskilttestriden« er, at formanden for det tyske mindretal trækker forslaget tilbage og begraver det for evigt.

Ejler Schütt Lykkevej 29, Løjt Kirkeby, JV 19. Juli 2007

„Kronik“ von Gerret Liebing Schlaber „Tosprogede skilte“

BDN-formanden Hinrich Jürgensens initiativ til tosprogede skilte i grænselandet har pustet nyt liv i en gammel diskussion, som ikke uventet stadig er kontroversiel nord for grænsen. På den anden side har delstatsregeringen nu banet vejen for flersprogede skilte i alle slesvig-holstenske kommuner. Krønikøren mener, at der ligger mange fordele i projektet, når det behandles sagligt og pragmatisk.

Opstillingen af flersprogede skilte er et tema, der adskillige gange er blevet diskuteret i de seneste år. Desværre er diskussionen næsten altid standset med det samme, ikke mindst fordi man frygtede tilbageslag i det dansk-tyske forhold på grund af usaglige og følelseladede reaktioner. Den aktuelle diskussion nord for grænsen syntes efter en nedsættende reportage og en barsk afvisende leder i Jyllands-Posten (1. juni) netop at tage et sådant forløb.

Det rigtige tidspunkt

På denne baggrund kan man fastslå, at det slesvig-holstenske trafikministeriums bekendtgørelse om tosproget skiltning af 12. juni er kommet på et helt rigtigt tidspunkt, selvom den indtil videre kun omfatter byskilte og ikke gade- og henvisningsskilte. Ganske vist fandtes der allerede før enkelte særregler i Sydslesvig, men de muliggjorde kun beskedne resultater: Bortset fra flersprogede velkomstskilte, dansk turistvejledning i Flensborg og frisiske navne på enkelte byskilte i Nordfrisland er der hidtil ikke sket særlig meget, når man lige ser bort fra politiske erklæringer om god vilje. Men nu tyder det på forandring, i det mindste syd for grænsen.

Mange fordele

Hvad skal egentlig være meningen med flersprogede vejskilte? For det meste argumenterer man med deres symbolske betydning. Jeg synes, at der er mange flere gode grunde til, at det danske mindretal nu bør benytte lejligheden til at gå ind for tosprogede vej- og byskilte. Et af mindretallets største problemer er, at det ikke er særlig synligt i hverdagen. De danske institutioner og de mange danske aktiviteter berører næppe flertalsbefolkningens hverdag. Jeg har alt for ofte oplevet, at både herboende tyskere og danskere nordfra slet ikke er klar over, at der findes en danskhed syd for grænsen. Efter min opfattelse er det simpelthen et helt naturligt udtryk for lige-

berettigelse mellem flertal og mindretal, når også mindretallets sprog bliver synligt i gadebilledet. På den måde er det lettere for flertalsbefolkningen at se, at mindretallene virkelig er en berigelse af landsdelen – og ikke bare en luksusforanstaltning for en afgrænset gruppe personer, der jamrer på højt niveau, når de ikke får endnu mere tilskud fra offentlige kasser. Man behøver ikke minde om de hæslige angreb på SSW efter det sidste landdagsvalg for at vise, at langt fra hele befolkningen og ikke engang samtlige politisk ansvarlige betragter mindretallene som en naturlig bestanddel af landsdelen. Heldigvis hersker der i hverdagen fred og fordragelighed i grænselandet, men fordomme, frygt for naboen og grænser i hovedet ligger alt for ofte tæt under overfladen, og der er fortsat behov for initiativer, der yderligere hjælper til at forbedre (for ikke at sige: normalisere) det dansk-tyske forhold. Flersprogede skilte ville efter min opfattelse være et stort skridt i den rigtige retning.

Styrker regionen og vækker interesse

Desuden gør flersprogede skilte området mere attraktivt, både for gæster og for landsdelens egen befolkning. De viser ved første blik, at regionen er noget helt særligt og ikke bare et almindeligt stykke Tyskland hhv. Danmark, der let kunne udskiftes med andre områder. Den daglige synlighed af mindretallets sprog vil derudover vække interesse for disse hos den hidtil etsprogede befolkningsdel. Specielt for det dansk-tyske forhold ville det oven i købet betyde, at nabolandet rykker mere i fokus – hvilket mon kun kan have fordele, ikke mindst økonomisk.

I øvrigt er flersproget skiltning slet ikke så usædvanligt i Europa. Man kan næsten sige, at ”modellen Slesvig” her er bagud i forhold til mange andre regioner – endog sammenlignet med områder, der har oplevet langt værre nationale konflikter. Vej-, by- og henvisningsskilte på flere sprog findes f.eks. i dele af Belgien, Finland, Ungarn og Rumænien, i Baskerlandet, i Irland og i Sydtyrol. I Lausitz har endog byen Hoyerswerda, hvor det sorbiske mindretal er blevet marginaliseret på grund af byens stærke vækst efter 1945, gennemgående tosproget skiltning. De tosprogede skilte sætter deres præg på regionen og synliggør en af dens væsentlige sær egenheder. I øvrigt er det tankevækkende, at den østrigske højrepopulist Jörg Haider for

nogle år siden argumenterede i sin kamp mod slovenske navne på byskilte i Kärnten, at man jo heller ikke havde tosprogede skilte i det dansk-tyske grænseområde (Die Presse (Wien), 20.12.2001).

Realiteten i hverdagen

Trods delstatsregeringens nye initiativ har man i det dansk-tyske grænseland hidtil ført en helt anden politik i hverdagen. Man gør sig megen umage for at undgå navnene i mindretals- og nabosproget. Endog i Region Sønderjylland-Slesvig og i tosprogede publikationer bruger man i de fleste tilfælde udelukkende stednavne i statssproget. På denne måde sletter man en del af vores kulturarv. Ikke mindst for at imødegå denne tendens ville tosprogede skilte have en vigtig funktion.

Der er bestemt nogen på begge sider af grænsen, der føler sig trådt over tæerne, når nabo- og mindretalssproget dukker synligt op i hverdagen. Der findes desværre folk, der betragter hvert nyt fremskridt i det dansk-tyske forhold som personligt angreb på deres nationale følelser. Når man vil opnå forbedringer, kan man imidlertid ikke vente, indtil den sidste modstander erklærer sig indforstået.

Udførelsen

Hvordan skal det hele nu udføres i virkeligheden? Der skal løses en række praktiske problemer, inden man kan sætte skiltene op. Jeg vil forslå, at man begynder med dansk-tyske "pilotprojekter" på udvalgte steder, hvor mindretallet har en særlig stor betydning eller hvor der kommer mange turister, f.eks. Flensborgs og Tønders historiske bykerner, Harreslev og Bov eller Sønder Løgum og Ubjerg. Såfremt den danske side ikke vil være med i første omgang, bør man ikke vente syd for grænsen med at søsætte projektet. Når det først har etableret sig ét sted, vil andre snart efterligne det – sådan er det ofte med fornyelser, der tidligere har været omstridt. Derimod ville det være helt forkert at knytte opstillingen sammen med modydelser fra den anden side af grænsen. Under alle omstændigheder skal sagen behandles sagligt og pragmatisk, hvilket burde være muligt i vore dage.

Hvad med de øvrige sprog som frisisk, plattysk og synnejysk? Her vil jeg anbefale, at det mindste sprog (i absolut tal) har forrang for det største for at få det bevaret. De udelukkende frisiske gadenavne i f.eks. Nebel eller

Risum-Lindholm kan stå for sig, og det samme gælder plattyske og sønderjyske vejnavne andetsteds. Men man skal i hvert fald undgå at spille de enkelte sprog ud mod hinanden: Hvorfor skulle der ikke være plads til flere navne på enkelte skilte, når mere end et mindretalssprog har betydning på stedet, og når de forskellige sproggrupper ønsker at være repræsenteret? Og ville f.eks. et byskilt "Rodenäs – Roornees – Rånæjs – Roode-nees – Rødenæs" være en attraktion?

Måske lige bortset fra pilotprojekterne, der burde få finansiel støtte ovenfra for hurtigt at komme på scenen, kan opstillingen af de nye skilte forbindes med rutineskifter, der i forvejen er nødvendige nu og da.

Man kan altid sige, at der findes vigtigere problemer. Men når man aldrig tager det første skridt, kommer man ikke videre. Vi har stadig mange opgaver at løse i det dansk-tyske grænseland. Flersproget skiltning kunne forenkle løsningen på mange af dem – ikke mindst på kerneproblemet "grænsen i hovederne".

Veröffentlicht in Flensburg Avis am 19. Juni 2007

Abstimmungsergebnis Radio Syd

Krav om tyske skilte i Danmark

01. maj 2007 06.51 Aabenraa

Inden for en overskuelig fremtid skal der ikke kun stå Åbenrå, men osse Apenrade, og ikke kun Store-Jyndevad, men osse Gross-Jündewatt, på by- og henvisningsskiltene i Sønderjylland.

I hvert fald hvis det står til det tyske mindretal.

På delegeretmødet i Bund Deutscher Nordschleswiger i Tinglev mandag aften, forsøgte man, igen, at slå til lyd for, at der bliver dobbeltsprogede skilte ved de sønderjyske veje.

Godt for tolerancen

Det var mindretalsformand Hinrich Jürgensen, der lancerede ideen i denne omgang.

- Disse skilte ville være et signal om, at der her i regionen ikke kun er et dansk flertal, men også et tysk mindretal. Skilte på dansk og tysk ville være et godt udhængs-skilt for tolerance og åbenhed og viser, at man på begge sider af grænsen har en fin selvforståelse præget af selvbevidsthed, sagde Hinrich Jürgensen.

Vejskilte på tysk i

Er det en god idé med vejskilte på tysk i Danmark?

Ja 18%

Nej 82%

Antal stemmer: 2573

[Om afstemningen](#)

<http://www.dr.dk/regioner/syd/nyheder/aabenraa/2007/05/01/063924.htm>

Schreiben von Innen- und Gesundheitsminister Lars Løkke Rasmussen an die vier Kommunen in Nordschleswig, Juni 2006

Lars Løkke Rasmussen

2

fremgå af kommunens hjemmeside, at der er mulighed for at tale andre sprog end dansk i forbindelse med henvendelse til kommunen.

Et andet område, som kan nævnes i denne sammenhæng, er plejehjemsområdet, idet behovet for at tale tysk ofte stiger med alderen blandt medlemmerne af det tyske mindretal. Det kan derfor overvejes i højere grad at efterkomme eventuelle ønsker om at tale tysk med plejepersonale, såfremt der er mulighed herfor.

Disse forslag er ment som inspiration, således at de muligheder, som kommunalreformen fører med sig, også udnyttes i relation til borgerbetjeningen af det tyske mindretal. Dette vil efter min opfattelse bl.a. bidrage til at fremme en fortsat positiv udvikling af den gode ånd, der er mellem det tyske mindretal og det danske flertal i grænselandet.

Med venlig hilsen

Lars Løkke Rasmussen

Indenrigs- og sundhedsministeren

Sammenlægningsudvalget for Tønder Kommune
 Sammenlægningsudvalget for Aabenraa Kommune
 Sammenlægningsudvalget for Søndersborg Kommune
 Sammenlægningsudvalget for Haderslev Kommune

København, den 9. juni 2006
 Forvaltningsudvalget i nr. 2005.001-22

Kommunalreformen og borgerbetjeningen i relation til det tyske mindretal

Det er regeringens erklærede målsætning med kommunalreformen at fremtids sikre det lokale demokrati. Det sker ved at flytte yderligere opgaver til kommunerne, så opgaver, der i dag er delt mellem myndigheder på flere niveauer, samles tæt på borgeme.

Samtidig bliver kommunerne større. Og det er netop de større og mere bæredygtige kommuner, der skal skabe grundlaget for, at opgavernes udførelse tilrettelægges lokalt. Kommunalreformen skaber dermed bedre rammer for det lokale demokrati.

En væsentlig intention med kommunalreformen er at forbedre borgerbetjeningen. De større kommunale enheder giver kommunerne bedre muligheder for at sætte borgerbetjeningen i fokus, f.eks. ved at benytte adgangen til at etablere borgerservicecentre – eller opretholde og udbygge eksisterende borgerservicecentre – med et højt serviceniveau.

Muligheden for at tale tysk – også ved kontakt med offentlige myndigheder – er af betydning for såvel de tyske ulandsborgere, der arbejder på den danske side af grænsen, som for det tyske mindretal i Sønderjylland. Jeg vil derfor opfordre til, at det i forbindelse med overvejelserne omkring den fremtidige borgerbetjening også drejes, hvordan kommunalreformen kan bruges som afsæt for tiltag, som i højere grad tilgodeser disse persons ønske om at anvende tysk. Der er blandt de ansatte i de sønderjyske kommuner et stort potentiale for at tale tysk, som vil være oplagt at udnytte i denne forbindelse.

Det kunne i den forbindelse f.eks. overvejes at tillade, at dokumenter, herunder f.eks. mindretalskontorenes vedtægter, i højere grad end i dag kan fremlægges på tysk.

Endvidere kunne det overvejes at henhænde opmærksomheden på, hvilke medarbejdere i den kommunale administration, der taler andre sprog end dansk, herunder tysk. Dette kunne ske ved skiftning, f.eks. ved indgangen til rådhuset, ved de pågældende medarbejders kontorer eller ved servicestrekken. Det kunne også overvejes at tale det

Europäische Beispiele

Norway (Saami, Finnish)

Sweden (Finnish)

Finland (Saami languages)

Germany (Frisian, Sorbian)

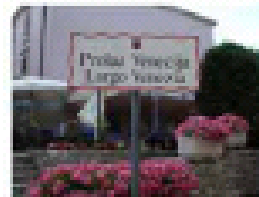
Italy (Franco-Provencal, Slovenian)

Slovenia (Italian)

Croatia (Italian)

Italy – Trilingualism
(Ladin, German, Italian)

